

oncle i gran influència, o els que va fer sobre Nonell, Nogués, Regoyos, Viladomat, Velázquez, i la del seu admirat i amic Manolo Hugué, entre d'altres, aventurant-se també en alguns treballs de síntesi com *El Futurismo comparado* i la *Historia de la pintura moderna* en 2 volums, fet aquest en col·laboració amb el seu fill Jordi Benet Aurell, amb qui també escriuria la seva darrera gran monografia sobre Joaquim Sunyer. També va participar a la cabdal obra col·lectiva *L'Art Català* de l'editorial Aymà, dirigida per Joaquim Folch i Torres, de qui el nou fons Benet conté una vintena d'epístoles.

Fou també un prolífic autor de sucosos pròlegs per a diverses edicions, des del més modest díptic d'una exposició fins als de llibres com, per exemple, *La escultura moderna y contemporánea* d'Heilmeyer. Destacarem també el seu article *Algunas consideraciones históricas sobre Leonardo anatomista* (1966), d'un gran rigor acadèmic. Com a teòric de l'art elaborà una de les més interessants i profundes presentacions d'ingrés a l'acadèmia que hom pugui haver llegit mai: *El ritme universal* (1969), on construeix una teoria estàtica que resumeix bona part del seu pensament i on es mostra procliu a la concòrdia entre modernitat i tradició.

Des del 1955 va encetar l'elaboració de l'inventari -inèdit- del patrimoni artístic andorrà. Durant les tasques de restauració del retaule de Sant Joan de Caselles (s. XVI) que duia a terme junt amb Manuel Humbert, l'any 1963 Benet va descobrir una Majestat romànica d'estuc del s. XII.

5. Benet als fons de la BC

El donatiu complementa altres fons documentals que hi ha a la BC com els de Jaume Pla, Manolo Hugué, Francesc Domingo, Josep-Francesc Ràfols, entre d'altres, així com del nostre fons general, del qual podem destacar un exemplar del seu llibre de bibliòfil *Arçadia sense Mite* (1934), il·lustrat amb gravats de Pla. Benet va ser també un dels *98 gravadors de les Edicions de la Rosa Vera*, dels quals la BC n'és referència patrimonial obligada. Cal esmentar el recent fons A. Ràfols-Casamada-Maria Girona, ingressat a la BC el 2015. Girona era neboda i deixeble de Benet i, tot i viure de prop les tendències artístiques més lligades a l'abstracció, va conrear cert tipus de figuració propera a la del seu oncle. Altres materials gràfics custodiats a la BC permeten relacionar diverses epístoles i fotografies del donatiu relatives, per exemple, a l'homenatge que li varen retre en complir els setanta anys (1959). Destacarem també la carpeta d'homenatge pòstum a Benet amb disset litografies de diversos artistes com Busom, Amat, Girona, Ràfols-Casamada, Roca-Sastre, entre d'altres (1988), l'exemplar primer de la qual es compta entre els fons de la BC.

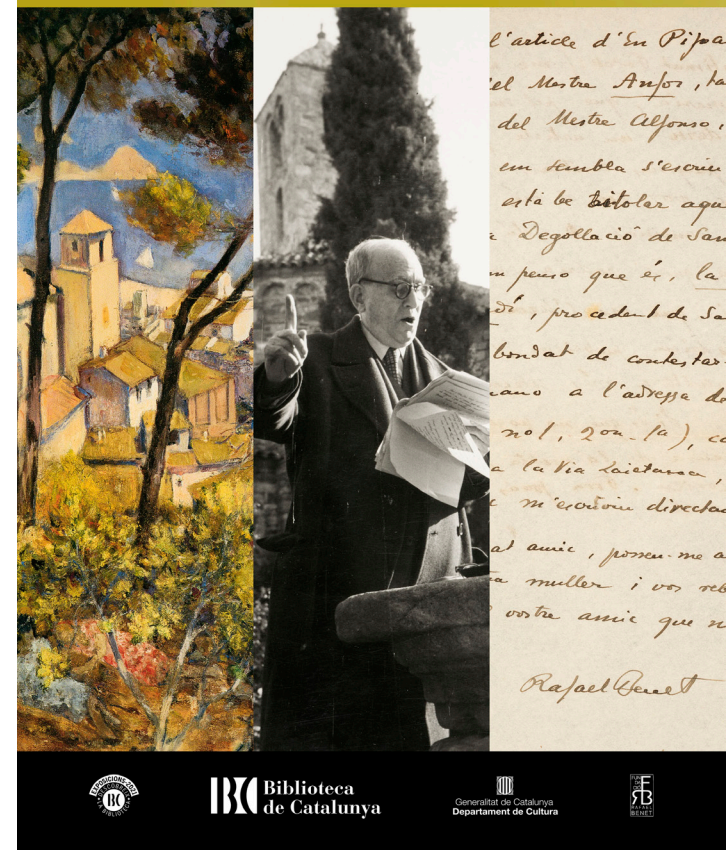
6. Historiografia sobre Benet: el paper de la Fundació

Rafael Benet projecta la seva ampla ombra tot esdevenint un referent ineludible que sempre ens obre portes. Recórrer a alguna de les moltes aportacions a la crítica i historiografia de l'art ha estat, i serà, un deure per a qualsevol que s'hi aproximï tant a la seva figura com a l'art català, sobretot dels segles XIX i XX: des del primer treball de Fontbona i Miralles sobre la seva artigrafia (1975), els treballs de Josep Bracons i d'Àlícia Suárez, els dels diversos autors publicats als *Quaderns de la Fundació*, la compilació de les seves cròniques d'art a *La Ven de Catalunya*, etc., tot aquest *corpus* dona fe de la seva empremta i projecció. Tanmateix, aquest vast fons documental, en tant que omple un buit patrimonial de primer ordre, ha de servir perquè els investigadors s'aproximin a Rafael Benet, tot contribuint a l'estudi i divulgació de la seva obra.

Rafael Benet

el pinzell, la ploma, l'home

Del 13 de setembre al 26 d'octubre de 2021

BC Biblioteca de Catalunya
Carrer de l'Hospital 56 - 08001 - Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat

www.bnc.cat

Horari de visita

De dilluns a divendres, de 10 a 14 i de 15 a 19 h
Dissabtes 18/9, i 1 i 15/10, de 10 a 14 h

Rafael Benet el pinzell, la ploma, l'home

Rafael Benet i Vancells (Terrassa, 1889-Barcelona, 1979) s'autoanomenà 'pintor que escriu', remarcant l'alta estima que tenia per l'ofici d'artista, posant-lo davant d'allò en què també va excel·lir al llarg de la seva vida: la tasca com a crític i historiador de l'art, entre d'altres. A l'inrevés no li escauria, donat el seu caràcter apassionat i inconformista, perquè s'estimava la pintura com cap altra cosa, sobretot certa idea d'ella i que al llarg de la seva vida va escrutar, no només amb la seva ploma, sinó amb els seus pinzells i teles. Com a pintor fou, sens dubte, un dels que millor va sintetitzar posicions properes a l'impressionisme i a Cézanne o els nabís amb el noucentisme, anant-hi més enllà amb el seu particular cromatisme, que també el connectava a novetats de les avantguardes pictòriques figuratives com el fauvisme.

L'abast de les seves reflexions i estudis monogràfics han esdevingut troncal per a la història de l'art, des dels seus primers treballs com a crític d'art, sobretot a *La Veu de Catalunya*, on combinà com pocs altres la mirada científica amb la literària, fins a assolir un estil ben identificable -una classe de cànon literari juxtaposat a l'acadèmic- on sovint ens revela que al darrere hi ha unes vides, unes voluntats, unes idees.

A la Biblioteca de Catalunya no és pas minsa la presència de Benet als fons gràfics i bibliogràfics que custodiem -alguns d'ells en relació directa amb aquest nou fons- i que ara s'amplien gràcies al donatiu de la Rosa Benet, neta seva i patrona de la Fundació Rafael Benet. Aquest fons personal, ingressat el 2019, no només es circumscriu a l'àmbit artístic i professional de Benet, sinó que inclou també correspondència enviada i rebuda a familiars i amics, textos seus manuscrits i mecanoscrits, algunes fotografies familiars i catàlegs d'exposicions. Destaquen -per volum epistolari- noms com els de l'escultor terrassenc Josep Armengol, Domènec Carles, Pere Creixams, Georges i Nora Kars, Josep Llorens Artigas, per esmentar-ne alguns, molts d'ells companys generacionals seus i amics. Un donatiu que ens imposa a seguir aprofundint en el seu llegat i empremta en l'art català del segle XX.

Serveixi aquesta mostra com a tast del molt que queda per descobrir d'un home al servei de l'art, des d'ambdós costats de la trinxera. Tal i com ell mateix va escriure en una sort de 'píndola pedagògica' -tot presentant un novell Jaume Canyameres l'any 1952, pintor i fill del també terrassenc Ferran Canyameres-, on Benet manifesta que l'art no és cosa de broma, ans al contrari, sinó de cert tipus d'alquímia:

Ja saps, infant, que jugues amb foc?'

Xavier Soler i M. Mercè Riera (Unitat Gràfica)
Lourdes Martín (Secció de Manuscrits)

1. Benet pintor

Deixeble del seu oncle Joaquim Vancells i després de Francesc d'A. Galí, en la seva pintura hi conviuen Renoir i el postimpressionisme cezannià, amanits d'un amable sentit coral, amb composicions ben estructurades, abeurant de cert arcadisme de particular cromatisme i lluminositat. Va formar part de grups i associacions com *Les Arts i els Artistes*, l'*Agrupació Courbet* -junt amb Artigas i Ràfols-, del *Saló de Montjuïc*, entre d'altres, i al llarg de la seva vida va concórrer a multitud d'exposicions arreu de Catalunya, tant individuals com col·lectives, bona part d'elles a les principals sales barcelonines del moment, com El Camarín, les Galeries Laietanes, la Sala Parés, Syra, etc. Gèneres com el paisatge, la natura morta i el retrat foren els més habituals en el seu repertori, sense oblidar les seves característiques escenes de terrasses o guinguetes de platja plenes de figures.

Portada del catàleg de l'exposició
Homenatge a Rafael Benet
pel seu 70è aniversari (1959)

2. Benet crític d'art, dinamitzador de les arts i pedagog

Benet fou, potser junt amb en Feliu Elias, artista de rellevància alhora que crític i historiador de l'art de referència. Amb els seus articles a *La Veu de Catalunya* (1912-1936) no trobarem cap ploma més ben afinada per aquells anys, hereu d'una sòlida tradició i d'una sensibilitat fora del comú: des del seu interès per l'arquitectura moderna, passant per narracions sobre la seva coneixença d'aquest o d'aquell artista, de museus i col·leccions, d'exposicions... També va escriure per a *La Sembrera*, *La Gasetta de les Arts*, *La Publicitat*, *D'Ací i d'Allà*, *Revista de Catalunya*, *Butlletí dels Museus d'Art*, *Art*, etc. Si bé després de la guerra fou més esporàdic com a crític, va participar en publicacions periòdiques com *Ariel*, *Tele-Estel*, *Serra d'Or*, etc.

Altres vessants de la seva ingent tasca cultural inclouen l'organització dels Salons de Primavera de Barcelona de 1932 i 1935, així com la de fugaç president del *Cercle Artístic de Sant Lluc* (1928-1930). És de destacar també que al llarg del temps Benet va exercir la docència artística des de diversos centres com l'Acadèmia Tàrrrega, l'Escola d'Art Rafael Benet, el Taller-Escola de Pintura i Escultura de Tarragona i l'Escola Massana.

Rafael Benet,
L'eixida. Oli
sobre tela
(1944)

3. Tossa: Babel de les Arts

Tossa com a lloc de trobada d'artistes, la *Babel de les Arts* que ell batejaria el 1934 des de la revista *Art*. Benet va començar a freqüentar aquesta vila el 1928, des d'on va escriure per a *La Veu de Catalunya* una sèrie d'articles sota epígrafs com '*Coneguts d'estiu*' o '*Coneguts de lluny*' (1933-1936). Tots ens hem assegut a algun *Cafè d'en Biel*, un dels seus temes recurrents com a pintor; lloc concret de Tossa i alhora genèric de la joie-de-vivre mediterrània: bullici, tertúlies, vida, llum, color..., de les que ell en fou un gran relator plàstic. A Tossa, Benet va poder conèixer i aplegar artistes com el mateix Jaume Pla, el seu amic Pere Creixams i va contactar amb artistes estrangers que hi estiuejaven o s'hi exiliaven degut als diversos conflictes europeus de l'època, com els pintors Georges Kars o Marc Chagall. Benet fou, de fet, un dels impulsors per a la creació del Museu de Tossa el 1935, el primer de Catalunya que va incloure obra d'artistes contemporanis estrangers en els seus fons.

4. Benet historiador i teòric de l'art

Abans de la guerra civil va fer algunes breus monografies, com les del terrassenc Tomàs Viver o la d'Antoni Badrinas, així com una de les seves obres més importants sobre en Joaquim Vayreda (1922). En acabar el conflicte bèl·lic va començar a guanyar pes específic el Benet historiador de l'art, regalant-nos grans treballs com els de Vancells, el seu